

SERVICE PUBLIC FEDERAL JUSTICE
ET SERVICE PUBLIC FEDERAL INTERIEUR

[C - 2005/00603]

13 SEPTEMBRE 2005. — Circulaire relative à l'échange d'information entre les officiers de l'état civil, en collaboration avec l'Office des étrangers, à l'occasion d'une déclaration de mariage concernant un étranger

A Mesdames et Messieurs les Bourgmestres et Officiers de l'état civil du Royaume,

Il convient de souligner que le droit au mariage est garanti par l'article 12 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales (approuvée par la loi du 13 mai 1955, *Moniteur belge* 19.08.1955) et l'article 23 du Pacte international relatif aux droits civils et politiques.

Ainsi que l'a déjà précisé la circulaire du 17 décembre 1999 relative à la loi du 4 mai 1999 modifiant certaines dispositions relatives au mariage (*Moniteur belge* 31.12.1999), le droit au mariage n'est pas subordonné à la situation de séjour des parties concernées et l'officier de l'état civil ne peut donc refuser de dresser l'acte de déclaration et de célébrer le mariage pour le seul motif que l'étranger séjourne de manière illégale dans le Royaume.

Il est toutefois constaté que certains mariages sont contractés dans le seul but d'obtenir un avantage quant au droit de séjour lié à l'état de conjoint et non pour constituer une communauté de vie durable. Cette situation est préoccupante, d'autant plus que les mariages de complaisance sont parfois organisés par des réseaux impliqués dans la traite des êtres humains.

Les officiers de l'état civil doivent par conséquent exercer leurs compétences afin d'éviter que des mariages de complaisance soient contractés.

L'article 167 du Code civil attribue à l'officier de l'état civil un large devoir d'appréciation et de contrôle. L'officier de l'état civil doit toujours refuser de célébrer un mariage lorsqu'il apparaît que les qualités et les conditions nécessaires à la célébration du mariage ne sont pas réunies, ou s'il estime que la célébration du mariage est contraire aux principes de l'ordre public.

Afin que l'officier de l'état civil puisse exercer pleinement la tâche qui lui est confiée par le législateur, il est indispensable qu'il puisse disposer à court terme de renseignements corrects et complets. A ce propos, il convient de souligner qu'un échange d'information entre les officiers de l'état civil est prévu explicitement dans la loi (articles 63, §§ 3 et 4, alinéa 3 et 167, alinéa 5 du Code civil). Il ressort de la pratique que c'est principalement l'échange d'information relatif aux étrangers en séjour illégal sur le territoire qui doit être organisé de façon pratique et uniforme. En effet, ces étrangers peuvent changer rapidement de résidence de fait et tentent parfois de contracter des mariages avec différents partenaires dans plusieurs communes. Pour cette organisation pratique, il est fait appel à la collaboration de l'Office des étrangers.

La collaboration entre les officiers de l'état civil et l'Office des étrangers doit permettre de tendre vers un double objectif : d'une part, offrir la possibilité à un étranger en séjour illégal dans le Royaume de contracter un mariage valable en droit, et, d'autre part, éviter qu'un étranger en séjour illégal dans le Royaume contracte un mariage de complaisance.

Il convient donc de prendre en considération les directives suivantes :

A. L'échange d'information entre l'officier de l'état civil et l'Office des étrangers

1. L'échange d'information à l'occasion d'une déclaration de mariage concernant un étranger séjournant de manière illégale dans le Royaume

Lorsque l'officier de l'état civil dresse un acte de mariage à l'égard d'un étranger qui séjourne sur le territoire du Royaume sans disposer d'un document attestant la légalité de son séjour, il doit en informer l'Office des étrangers le jour de l'établissement de l'acte de déclaration. Cette information doit être accompagnée d'une demande de lui communiquer d'éventuels renseignements utiles relatifs au mariage prévu. Elle doit également comprendre une copie de l'acte de déclaration de mariage ainsi qu'une copie de la preuve d'identité apportée, en application de l'article 64, § 1er, 2° du Code civil, par l'étranger en séjour illégal dans le Royaume.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST JUSTITIE
EN FEDERALE OVERHEIDSDIENST BINNENLANDSE ZAKEN

[C - 2005/00603]

13 SEPTEMBER 2005. — Omzendbrief betreffende de uitwisseling van informatie tussen de ambtenaren van de burgerlijke stand, in samenwerking met de Dienst Vreemdelingenzaken ter gelegenheid van een huwelijksaangifte waarbij een vreemdeling betrokken is

Aan de Dames en Heren Burgemeesters en aan de Ambtenaren van de burgerlijke stand van het Rijk

Er dient te worden benadrukt dat het recht om te huwen wordt gegarandeerd door artikel 12 van het Europees Verdrag ter bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (goedgekeurd bij wet van 13 mei 1955, *Belgisch Staatsblad* 19.08.1955) en artikel 23 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

Zoals al werd verduidelijkt in de omzendbrief van 17 december 1999 inzake de wet van 4 mei 1999 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk (*Belgisch Staatsblad* 31.12.1999) is het recht om in het huwelijk te treden niet gebonden aan de verblijfstoestand van de betrokken partijen, zodat de ambtenaar van de burgerlijke stand de opmaak van de akte van aangifte en de voltrekking van het huwelijk niet kan weigeren op grond van het loutere feit dat de vreemdeling illegaal in het Rijk verblijft.

Er wordt echter vastgesteld dat bepaalde huwelijken enkel worden afgesloten met het oog op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat verbonden is aan de staat van gehuwde en niet om een duurzame levensgemeenschap tot stand te brengen. Deze situatie is verontrustend, te meer daar schijnhuwelijken soms worden georganiseerd door netwerken die betrokken zijn bij mensenhandel.

De ambtenaren van de burgerlijke stand dienen daarom hun bevoegdheden aan te wenden om het afsluiten van een schijnhuwelijk te voorkomen.

Artikel 167 van het Burgerlijk Wetboek kent de ambtenaar van de burgerlijke stand een ruime beoordelings- en onderzoeksplicht toe. De ambtenaar van de burgerlijke stand dient steeds de huwelijksvoltrekking te weigeren wanneer blijkt dat niet is voldaan aan de hoedanigheden en voorwaarden vereist om een huwelijk aan te mogen gaan, of indien hij van oordeel is dat de voltrekking van het huwelijk in strijd is met de beginselen van de openbare orde.

Opdat de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn, hem door de wetgever toegekende, taak ten volle zou kunnen uitoefenen, is het vereist dat hij steeds op korte termijn over correcte en volledige inlichtingen kan beschikken. In dit verband is het passend er op te wijzen dat een informatie-uitwisseling tussen de ambtenaren van de burgerlijke stand uitdrukkelijk in de wet is voorzien (artikelen 63, §§ 3 en 4, derde lid en 167, vijfde lid van het Burgerlijk Wetboek). Uit de praktijk blijkt dat vooral de gegevensuitwisseling met betrekking tot de illegaal op het grondgebied verblijvende vreemdelingen, wiens feitelijke verblijfplaats snel kan wijzigen en die soms pogen met verschillende partners in verschillende gemeenten in het huwelijk te treden, op een uniforme en praktische wijze dient georganiseerd te worden. Hierbij dient een beroep te worden gedaan op de medewerking van de Dienst Vreemdelingenzaken.

De samenwerking tussen de ambtenaren van de burgerlijke stand en de Dienst Vreemdelingenzaken moet het mogelijk maken een dubbel doel na te streven : enerzijds, aan een illegaal in het Rijk verblijvende vreemdeling de mogelijkheid bieden een rechtsgeldig huwelijk af te sluiten en, anderzijds, te voorkomen dat een illegaal in het Rijk verblijvende vreemdeling een schijnhuwelijk zou afsluiten.

Volgende richtlijnen dienen daarom in acht genomen te worden :

A. De uitwisseling van informatie tussen de ambtenaar van de burgerlijke stand en de Dienst Vreemdelingenzaken.

1. De uitwisseling van informatie in het kader van een huwelijksaangifte die betrekking heeft op een vreemdeling die illegaal verblijft in het Rijk.

Indien de ambtenaar van de burgerlijke stand een akte van huwelijksaangifte opmaakt ten aanzien van een vreemdeling die op het grondgebied van het Rijk verblijft zonder dat hij beschikt over een document waaruit zijn legaal verblijf op het grondgebied blijkt, dan dient de ambtenaar van de burgerlijke stand de Dienst Vreemdelingenzaken hiervan op de hoogte te brengen de dag van de opmaak van de akte van aangifte. De mededeling dient gepaard te gaan met het verzoek om hem eventuele nuttige inlichtingen met betrekking tot het voorgenomen huwelijk ter kennis te brengen en dient een afschrift van de akte van huwelijksaangifte en een kopie van het bewijs van identiteit dat bij toepassing van artikel 64, § 1, 2° van het Burgerlijk Wetboek door de illegaal in het Rijk verblijvende vreemdeling werd neergelegd, te omvatten.

Cette information doit être adressée par fax à l'Office des étrangers – Direction Inspection - Recherches (n° de fax : 02/274.66.88). Dans des cas exceptionnels, l'information peut être adressée par mail (adresse e-mail : bur_recherches01@dofi.fgov.be).

L'Office des étrangers communiquera ensuite à l'officier de l'état civil compétent les renseignements utiles (mariage à l'étranger, mariage refusé, cohabitation de fait avec une autre personne...) dans les 30 jours calendrier suivant la réception de l'information.

Cette communication s'inscrit uniquement dans la procédure administrative préalable à la célébration du mariage et n'a aucune incidence sur les aspects relatifs au séjour.

2. L'échange d'information relatif au refus de l'officier de l'état civil de célébrer un mariage concernant un étranger

Dans le cas où l'officier de l'état civil refuse de célébrer le mariage parce qu'il ressort, de tout un ensemble de circonstances, que l'intention d'au moins un des deux conjoints ne vise manifestement pas la constitution d'une communauté de vie durable, mais uniquement l'obtention d'un avantage quant au droit de séjour lié à l'état de conjoint, il doit immédiatement en avvertir l'Office des étrangers.

Cette information doit être adressée par fax à l'Office des étrangers – Direction Inspection - Recherches (n° de fax : 02/274.66.88). Dans des cas exceptionnels, l'information peut être adressée par mail (adresse e-mail : bur_recherches01@dofi.fgov.be).

L'information ainsi obtenue sera conservée dans le dossier administratif de l'étranger concerné et pourra donc être communiquée à l'officier de l'état civil qui informera l'Office des étrangers d'une nouvelle déclaration de mariage effectuée par le même étranger (éventuellement dans une autre commune, que ce soit avec le/la même partenaire ou non).

B. La suspension de l'exécution de l'ordre de quitter le territoire qui a été ou est délivré à un étranger en séjour illégal, lorsque celui-ci a effectué une déclaration de mariage avec un Belge ou un étranger admis ou autorisé à séjourner plus de trois mois dans le Royaume ou à s'y établir

Lorsqu'un étranger auquel a été notifié ou est notifié un ordre de quitter le territoire désire se marier dans le Royaume avec un Belge ou un étranger admis ou autorisé à séjourner plus de trois mois dans le Royaume ou à s'y établir, l'Office des étrangers ne procédera pas à l'exécution forcée de l'ordre de quitter le territoire jusqu'au lendemain du jour de la célébration du mariage, jusqu'au jour de la décision de refus de célébration du mariage par l'officier de l'état civil ou jusqu'à l'expiration du délai, fixé dans l'article 165, § 3, du Code civil, dans lequel le mariage doit être célébré, lorsque les conditions suivantes sont réunies :

— l'étranger dispose d'une preuve d'identité valable, au sens de l'article 64, § 1er, 2° du Code civil;

— l'officier de l'état civil confirme que la déclaration de mariage de cet étranger a été inscrite dans le registre des déclarations.

L'exécution de l'ordre de quitter le territoire ne sera toutefois pas suspendue lorsque l'ordre de quitter le territoire est délivré sur la base de l'article 7, alinéa 1er, 3° à 11° de la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers.

La Ministre de la Justice,
L. ONKELINX
Le Ministre de l'Intérieur,
P. DEWAEEL

De melding dient te gebeuren per fax aan de Dienst Vreemdelingen-zaken Directie Inspectie Opsporingen (Faxnummer : 02/274.66.88). In uitzonderlijke gevallen is een melding per e-mail mogelijk (E-mail-adres : bur_recherches01@dofi.fgov.be).

De Dienst Vreemdelingen-zaken zal vervolgens de relevante inlichtingen (huwelijk in het buitenland, geweigerd huwelijk, feitelijke samenwoning met een andere persoon...) binnen de 30 kalenderdagen na ontvangst van de mededeling ter kennis brengen van de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

Deze kennisgeving kadert louter binnen de administratieve procedure voorafgaandelijk aan de huwelijksvoltrekking en is van generlei waarde voor verblijfsrechtelijke aanspraken.

2. De uitwisseling van informatie met betrekking tot de weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand om een huwelijk waarbij een vreemdeling betrokken is te voltrekken

Indien de ambtenaar van de burgerlijke stand weigert het huwelijk te voltrekken omdat uit een geheel van omstandigheden blijkt dat de intentie van minstens één van de echtgenoten kennelijk niet gericht is op het tot stand brengen van een duurzame levensgemeenschap, maar enkel op het bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel dat verbonden is aan de staat van gehuwde, dan dient hij dit onmiddellijk te melden aan de Dienst Vreemdelingen-zaken.

De melding dient te gebeuren per fax aan de Dienst Vreemdelingen-zaken Directie Inspectie Opsporingen (Faxnummer : 02/274.66.88). In uitzonderlijke gevallen is een melding per e-mail mogelijk (E-mail-adres : bur_recherches01@dofi.fgov.be).

De informatie die op deze wijze wordt verworven, zal worden bewaard in het administratief dossier van de betrokken vreemdeling en zal dus kunnen worden doorgegeven aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, die de Dienst Vreemdelingen-zaken op de hoogte brengt van het feit dat dezelfde vreemdeling een nieuwe huwelijksaangifte heeft gedaan (eventueel in een andere gemeente, al dan niet met een andere partner).

B. De opschorting van de uitvoering van het bevel om het grondgebied te verlaten dat werd of wordt afgeleverd aan een illegaal verblijvende vreemdeling, indien die vreemdeling aangifte heeft gedaan van zijn huwelijk met een Belg of een vreemdeling die toegelaten of gemachtigd is tot een verblijf van meer dan drie maanden in het Rijk of om er zich te vestigen.

Indien een vreemdeling, aan wie een bevel om het grondgebied te verlaten betekend werd of wordt, in het Rijk in het huwelijk wil treden met een Belg of met een vreemdeling die toegelaten of gemachtigd is tot een verblijf van meer dan drie maanden of om er zich te vestigen, zal de Dienst Vreemdelingen-zaken niet overgaan tot de gedwongen uitvoering van het bevel om het grondgebied te verlaten tot aan de dag volgend op de dag van de huwelijksvoltrekking of tot de dag van de weigering door de ambtenaar van de burgerlijke stand om het huwelijk te voltrekken of nog tot het verstrijken van de termijn bedoeld in artikel 165, § 3 van het Burgerlijk Wetboek, waarbinnen het huwelijk dient te worden voltrokken, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan :

— de vreemdeling beschikt over een geldig identiteitsbewijs, in de zin van artikel 64, § 1, 2° van het Burgerlijk Wetboek;

— de ambtenaar van de burgerlijke stand bevestigt dat de huwelijksaangifte werd ingeschreven in het register van de aangiften.

De uitvoering van het bevel om het grondgebied te verlaten zal echter niet worden opgeschort indien het bevel om het grondgebied te verlaten werd afgeleverd op basis van artikel 7, eerste lid, 3° tot 11° van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

De Minister van Justitie,
L. ONKELINX
De Minister van Binnenlandse zaken,
P. DEWAEEL